

Univers Pedagogic

41 (971),
13 noiembrie 2025

Săptămânalul pedagogilor din toată țara!

pro

A FOST APROBAT CURRICULUMUL LA LIMBA ROMÂNĂ PENTRU ELEVII REFUGIAȚI ȘI CEI REPATRIAȚI

Elevii refugiați și cei ereveniți din diasporă vor învăța limba română printr-un curriculum special conceput să faciliteze integrarea rapidă în școlile și comunitățile din Republica Moldova. Programul combină lecții structurate, evaluare adaptată și activități practice, oferind un cadru educațional incluziv și modern.

Noul curriculum urmărește dezvoltarea competențelor de comunicare orală și scrisă, precum și a abilităților de ascultare și citire, conform nivelurilor A1, A2 și B1 ale Cadrului European de Referință pentru Limbi. Lecțiile sunt organizate pe unități tematice și subunități clare, fiecărei subdiviziuni fiindu-i alocate câte trei ore de studiu, iar conținutul crește progresiv în dificultate pe măsură ce elevii avansează.

Cadrelor didactice pot adapta metodele și materialele didactice în funcție de nivelul lingvistic, vârsta și nevoile fiecărui copil. Evaluarea va fi continuă și formativă, concentrându-se pe progresul individual și pe dezvoltarea capacității reale de a comunica în limba română.

Curriculumul include activități extrașcolare care sprijină învățarea prin experiențe practice: cluburi de conversație, proiecte tematice, excursii și activități de imersiune culturală. Această abordare ajută elevii să descopere limba și cultura română, promovând totodată valori precum toleranța, respectul și diversitatea în comunitate.

Documentul a fost elaborat de MEC în parteneriat cu UNICEF și ANTEM, cu sprijinul financiar al Uniunii Europene, prin Directoratul General European pentru Protecție Civilă și Operațiuni Umanitare. Curriculumul este disponibil pentru consultare publică și marchează un pas important în consolidarea educației incluzive și facilitarea integrării sociale și școlare a copiilor refugiați și repatriați.

Educația STEAM, inspirată din experiența Estoniei și Georgiei, în 15 școli model

Profesori din 15 școli model din Republica Moldova au fost instruiți să implementeze educația STEAM – o abordare inovatoare care unește știința, tehnologia, ingineria, arta și matematica, oferind elevilor șansa de a învăța prin cercetare, experiment și creație. Această metodă aduce în școală o perspectivă modernă, orientată spre formarea gândirii critice și a competențelor necesare profesiilor viitorului.

Programul de formare a fost organizat în cadrul proiectului „Promovarea educației de calitate și a oportunităților de învățare pe tot parcursul vieții pentru toți”, implementat de PNUD și UNICEF, cu sprijinul Uniunii Europene. Timp de două zile, cadrele didactice au analizat modele de succes din Estonia și Georgia, învățând cum pot adapta activitățile STEAM la contextul local, astfel încât elevii să devină exploratori ai propriei învățări.

Exercițiile practice au inclus construirea de turbine eoliene, panouri solare și dispozitive de monitorizare a activității umane, folosind materiale reciclabile.

Activitățile au demonstrat cum conceptele de fizică, tehnologie și sustenabilitate pot fi explicate prin metode accesibile și interactive.

Profesorii au descoperit, de asemenea, platforma digitală *Amplify Science*, care combină cercetarea și analiza datelor, oferind elevilor posibilitatea de a lucra asemenea unor tineri ingineri sau cercetători. Prin această instruire, școlile model participante devin promotoare ale unei educații centrate pe inovație și interdisciplinaritate, conectând învățarea din Republica Moldova la tendințele internaționale în domeniul educației moderne.

Peste 25 000 de elevi studiază deja în noile clase EduLIFE

În 35 de instituții de învățământ profesional tehnic din Republica Moldova au fost inaugurate Clase EduLIFE – spații moderne destinate desfășurării procesului educațional într-un mediu sigur și adaptat cerințelor actuale. Inițiativa are drept scop dezvoltarea unor competențe de viață și abilități socioemoționale ale tinerilor, precum și facilitarea tranziției acestora din urmă către piața muncii.

Astfel, peste 25 000 de elevi din 12 raioane ale țării și din municipiul Chișinău beneficiază de noile condiții de studiu. Clasele

au fost dotate cu mobilier ergonomic, echipamente IT moderne și materiale didactice interactive, contribuindu-se la crearea unui

proces educațional mai atractiv și mai eficient.

Valoarea totală a investiției se ridică la aproximativ 4 milioane de lei, dintre care 3 milioane au fost alocate pentru dotarea spațiilor, iar 1 milion de lei reprezintă contribuția instituțiilor beneficiare pentru lucrările de renovare. Proiectul include, de asemenea, formarea cadrelor didactice care predau disciplina „Decizii pentru un mod sănătos de viață”. Profesorii sunt instruiți în aplicarea metodelor interactive și centrate pe elev, în conformitate cu noile abordări educaționale.

Programul pune accent și pe reducerea inegalităților de gen și sprijinirea tinerelor din mediul rural în accesarea educației și a oportunităților profesionale.

Inițiativa este implementată de Fondul ONU pentru Populație (UNFPA), în parteneriat cu Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova și Agenția

Austriacă pentru Dezvoltare (ADA), în cadrul programului „Conectăm tinerii cu piața muncii prin dezvoltarea deprinderilor de viață”.

220 de experți formați pentru un curriculum modern, bazat pe valori

Ministerul Educației și Cercetării (MEC), în parteneriat cu UNICEF și cu sprijinul financiar al Parteneriatului Global pentru Educație, a organizat recent instruirii pentru 220 de experți în dezvoltarea curriculară, marcând un pas important în reconceptualizarea curriculumului național.

Participanții au studiat elaborarea noii generații de programe școlare pentru învățământul general, incluzând discipline liceale vocaționale – sport, arte, coregrafie și teatru – precum și noile discipline introduse în Planul-cadru, printre care Economie, Filosofie, Logică, Psihologie, Științe politice și Științe juridice. În cadrul instruirilor a fost abordat și curriculumul pentru educația timpurie.

Modificările preconizate includ racordarea curriculumului la competențe-cheie și valori europene, creșterea

aplicabilității cunoștințelor în rezolvarea problemelor cotidiene, integrarea noilor educații și abordarea transdisciplinară. Experții au mai analizat definirea competențelor și a unităților de competență, formularea rezultatelor învățării și planificarea etapelor de implementare a curriculumului modern.

Procesul de revizuire se desfășoară în baza Concepției dezvoltării curriculumului școlar, aprobată de MEC în 2024, document care reflectă recomandările Uniunii Europene privind competențele-cheie și obiectivele Strategiei „Educație 2030”. Scopul principal este transformarea educației într-un proces relevant, capabil să stimuleze gândirea critică, creativitatea și autonomia elevilor.

Activitățile de formare au continuat și în perioada 10-12 noiembrie, în format online, pentru experții la disciplinele Limba și literatura rusă și Limbile minorităților naționale.

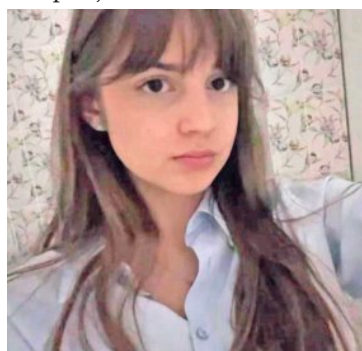

Echipa de elevi din Moldova și-a adjudecat medalia de aur la Olimpiada Globală de Robotică

Echipa de liceeni din Republica Moldova a câștigat Premiul Ustad Ahmad Lahori și medalia de aur la Olimpiada Globală de Robotică, la compartimentul Inovație în Inginerie. Elevii din țara noastră reușesc pentru al cincilea an consecutiv să se impună la acest valoros concurs internațional – First Global Challenge, învingând grație creativității și ingeniozității, calități demonstrate în procesul de construcție a robotului de competiție și de realizare a conținutului final.

De remarcat că trofeul este acordat atât pentru design unic, funcțional și inovator, cât și pentru dexterități inoculate robotului creat de a îndeplini cu eficacitate sarcinile din cadrul probei. Tinerii din R. Moldova s-au învrednicit și de o Mențiune de onoare la categoria First Global Innovator Award, pentru aplicarea unor tehnologii emergente și spiritul de cercetare demonstrat în cadrul competiției.

Emilia Turcan, elevă în clasa a XI-a (profil real) a Liceului „Waldorf” din Chișinău, a menționat că „Mă bucur să fac parte din echipă creativă ce a reprezentat cu demnitate țara noastră la acest prestigios concurs internațional. Particip pentru prima dată la Olimpiada Globală de Robotică, iar echipa noastră a obținut dreptul de a evolua pentru Moldova după ce a învins în cadrul etapei naționale a concursului, întrecând în jur de 30 de adversari. Iar la tur-

neul mondial am concurat într-o rivalitate strânsă cu peste 190 de echipe”.

Evenimentul s-a desfășurat în perioada 28 octombrie - 1 noiembrie curent la Panama City, Panama. Reunind formații care și-au măsurat puterile în domenii ce țin de știință, tehnologie și inovație, tema Olimpiadei fiind strâns legată de invenții în sfera ecologiei: „Eco Equilibrium”, cu referire la menținerea echilibrului ecologic și protejarea biodiversității. Astfel, elevii au avut sarcina de a programa roboți capabili să rezolve provocări tehnice complexe ce țin de probleme globale ecologice.

Echipa Republicii Moldova a fost alcătuită din 6 elevi ce studiază la instituții din Chișinău, fiind vorba de: Cristian Andrieș, LT

„Ion Creangă”; David Bragarenco și Mihai Marandici, ambii de la LT „Mihail Kogălniceanu”, Cristian Romanciuc, LT „George Meniuc”, Emilia Turcan, LT „Waldorf”, și Ion Pavlescu, LT „Orizont”, care a studiat, până în clasa a IX-a inclusiv, de asemenea la Liceul Waldorf.

Loturile de elevi au avut de condus roboții printr-un mediu simulat, în vederea restaurării de habitate sau protejării unor specii vulnerabile. „Echipa Moldovei a creat un robot-păianjen capabil să sădească puieți de arbori pe pante greu accesibile și pe terenuri degradate. Această invenție ne-a adus Mențiunea de onoare. Iar în cadrul concursului principal, un alt robot avea sarcina să se deplaseze pe un teren accidentat și să efectueze tot felul de procedee tehnice deosebit de complexe. Am muncit foarte mult pentru această victorie, uneori unii membri ai echipei noastre rămânând să înnopteze în laboratorul de creație al UTM”, s-a confesat Emilia Turcan.

Echipa Republicii Moldova a fost urmată în clasament de reprezentanții Chinei și ai Indoneziei, țări cu mari resurse și tradiții în domeniu. De remarcat că pe lângă participarea la concursul propriu-zis, membrii echipelor au avut ocazia să comunice cu colegi de-ai lor din alte țări, făcând schimb valoros de cunoștințe și impresii. Deplasarea delegației noastre s-a datorat în mare parte sprijinului financiar acordat de Programul Innovate Moldova, finanțat de Suedia și Regatul Unit al Marii Britanii, cu susținerea Ministerului Educației și Cercetării, prin Agenția Națională pentru Curriculum și Evaluare.

Julian BOGATU

UPSC promovează cercetarea în domeniul neuroștiințelor aplicate educației

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău a găzduit, în perioada 7-8 noiembrie 2025, Conferința Științifică Internațională „Valorificarea neuroștiințelor în dezvoltarea personală” (*Leveraging Neuroscience in Personal Development*), desfășurată în format mixt, cu participare fizică și online. Evenimentul s-a înscris în cadrul subprogramului instituțional de cercetare „Modele de valorificare a neuroștiințelor în dezvoltarea personală” (cod 040111), coordonat de conf. univ., dr. Victoria Gonța.

Conferința a reunit peste 100 de cercetători, cadre didactice universitare, psihologi și specialiști din Republica Moldova, România, Ucraina, Azerbaidjan, Turcia, Israel și Elveția, oferind un cadru amplu de schimb științific în domeniile

neuroeducației, neuropsihologiei și dezvoltării personale. Au fost prezentate 68 de comunicări științifice, care au evidențiat legătura dintre funcționarea creierului, procesele cognitive și strategiile educaționale moderne.

Deschiderea oficială, moderată de Victoria Gonța, a reunit mesaje de salut din partea conf. univ., dr. Ludmila Armașu-Canțir (prorector pentru relații internaționale și cooperare, UPSC), prof. univ., dr. hab.

Vitaly Kotsur (rector, Universitatea „Hryhorii Skovoroda” din Pereiaslav, Ucraina), conf. univ., dr. Ovidiu Florin Toderici (Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad, România) și prof. univ., dr. Ömer Kürşad Tüfekci (Universitatea de Științe Aplicate Isparta, Turcia).

Sesiunea plenară, moderată de dr. Lilia Petriciuc, a adus în prim-plan teme de actualitate precum învățarea socială și emoțională, etica neuroștiințelor, neuroeducația

inclusivă și proiectarea cercetării științifice. Printre comunicările de referință s-au numărat cele susținute de Oksana Kovtun (Ucraina), Mahdi Tarabeih (Israel), Cristian Opariuc-Dan (România), Lala Aliyeva (Azerbaidjan) și Victoria Gonța (R. Moldova).

Lucrările prezentate în cadrul secțiunilor tematice au vizat două direcții majore de cercetare: **neuroștiințele dezvoltării personale și emoționale**, respectiv **neuroeducația, incluziunea și adaptarea socială**. Cercetările au abordat teme privind neuroplasticitatea, autoreglarea emoțională, prevenirea bullyingului, inteligența emoțională a cadrelor didactice și intervențiile neuroeducaționale în contextul incluziunii.

Workshopurile aplicative au completat programul științific,

oferind participanților experiențe practice în domenii precum *reziliența personală în mediul academic* (Mariana Cernitanu, Irina Dvorin), *modelarea prin ecuații structurale în cercetarea psihologică* (Cristian Opariuc-Dan) și *aplicarea neuroștiinței în schematerapie* (Cezara Dilevschi). Prin rezultatele sale, conferința a confirmat importanța neuroștiințelor ca fundament interdisciplinar pentru inovarea educației, sănătății mintale și formării profesionale. Participanții au subliniat necesitatea consolidării cooperării internaționale și dezvoltării unor programe comune de cercetare și formare universitară, orientate spre integrarea descoperirilor neuroștiințifice în practica pedagogică.

Luminița DUMINICĂ, Învățătorul anului 2025: un model de dăruire și inovație în educație

Anul 2025 a fost unul deosebit pentru Luminița Duminică, care a obținut Premiul I la categoria „Învățătorul anului” în cadrul prestigiosului concurs republican „Pedagogul Anului 2025”. Această distincție reflectă pasiunea, dăruirea și implicarea cu care își desfășoară activitatea zi de zi. Dumea ei mai bine de 12 ani este învățătoare la Liceul de Limbi Moderne și Tehnologii Informaționale „Socrate”, unde fiecare zi de școală devine o poveste despre curiozitate, creativitate și învățare cu sufletul. Prin blândete, empatie și o viziune modernă asupra educației, ea îi inspiră pe cei mici să descopere lumea cu bucurie și încredere.

– Cum a decurs procesul de participare la concursul „Pedagogul Anului 2025”?

– Pentru mine a reprezentat o experiență profund transformatoare, o veritabilă călătorie profesională și personală deopotrivă. Totul a pornit dintr-o motivație sinceră: aceea de a împărtăși bucuria, dăruirea și inovația care mă definesc ca dascăl. Nu am intrat în competiție cu gândul la trofee sau la recunoaștere, ci cu dorința de a demonstra că educația poate fi vie și plină de sens atunci când este clădită pe respect, empatie și curajul de a experimenta. Procesul de participare a fost unul complex și exigent, dar, în același timp, profund formativ. Dincolo de etapele tehnice și cerințele metodice, acest parcurs a fost pentru mine un exercițiu autentic de introspecție, de reflecție asupra propriei evoluții și a misiunii pe care mi-am asumat-o ca pedagog. Fiecare probă m-a provocat să privesc cu luciditate și recunoștință drumul parcurs, să-mi reafirm valorile profesionale și să-mi redescopăr vocația de a inspira și de a construi sens prin educație. De asemenea, concursul mi-a oferit șansa de a întâlni oameni extraordinari – colegi pasionați, dedicați, inovatori – care împărtășesc aceeași credință în puterea transformatoare a educației. „Pedagogul anului 2025” a fost o celebrare pentru mine a valorii umane din spatele profesiei mele, o comunitate a oamenilor care trăiesc pentru a educa și care educă prin felul lor de a fi.

– Ce a trebuit să pregătiți pentru etapele competiției?

– Am pregătit un dosar profesional complex, care a evidențiat parcursul meu didactic, implicarea în proiecte educaționale, rezultatele elevilor mei și activitățile inovatoare desfășurate. De asemenea, am realizat un portofoliu educațional interactiv, menit să reflecte creativitatea și eficiența metodelor utilizate la clasă. În prima etapă, am susținut o probă orală în fața comisiei, pe tema „Inteligența profesională”, ce a inclus rezolvarea unei situații didactice și a unui studiu de caz, sub aspect psihopedagogic. În faza a doua, am desfășurat o oră publică cu elevi necunoscuți, într-o instituție necunoscută, iar ultima probă, masterclassul, a avut la bază o tematică actuală din domeniul educației, unde am împărtășit

experiențe, idei și bune practici didactice.

– Ce înseamnă pentru dumneavoastră a fi un „Învățător al anului”?

– Reprezintă o onoare profundă și, totodată, o mare responsabilitate. Nu privesc acest titlu ca pe un trofeu, ci ca pe o confirmare a faptului că dăruirea, pasiunea și inovația pot schimba destine. A fi „Învățătorul anului” înseamnă a fi un reper de inspirație, un promotor al binelui și un creator de experiențe care lasă urme în inimile copiilor. Este despre credința că fiecare elev merită să fie văzut, ascultat și încurajat să-și atingă potențialul.

– Povestiți-ne cum a fost drumul de la Colegiul Pedagogic din Călărași până la Liceul de Limbi Moderne și Tehnologii Informaționale „Socrate” din Chișinău?

– Drumul meu profesional a început pe băncile Colegiului Pedagogic „Alexandru cel Bun” din Călărași, unde am învățat că a fi dascăl înseamnă, înainte de toate, a dăruir din inimă. Mi-am continuat studiile la Universitatea de Stat din Tiraspol (UST) și am activat pentru o perioadă și în altă instituție, înainte de a mă alătura echipei Liceului de Limbi Moderne și Tehnologii Informaționale „Socrate”. Aici am descoperit libertatea de a crea și de a experimenta metode moderne de învățare și am dezvoltat pasiunea mea pentru activitățile STREAM, pentru proiecte integrate și pentru îmbinarea artei cu știința. Fiecare zi la Liceul „Socrate” este o nouă aventură educațională, iar elevii mei sunt partenerii mei de drum în descoperirea bucuriei de a învăța.

– Relația învățător-elev este una esențială în educație. Cum reușiți să o construiți astfel încât copiii să vină cu drag la școală?

– Pentru mine, relația dintre învățător și elev este nu doar un concept, ci esența meseriei pe care o iubesc. Fiecare copil este unic, cu gânduri, întrebări și visuri proprii, iar rolul meu este să le arăt că sunt valorizați și ascultați. În clasă, încerc să construiesc un spațiu cald și sigur, în care curiozitatea să înflorească, greșelile să devină lecții, iar fiecare succes să fie sărbătorit împreună.

Îmi place să le provoc imaginația prin activități creative și proiecte integrate, să transform lecțiile în aventuri în care învățarea devine captivantă și plină de sens. Copiii vin cu drag la școală pentru că simt că aici contează, că pot explora și crea fără teamă, și că eu sunt alături de ei nu doar ca profesor, ci ca partener în fiecare pas al

descoperirilor lor. Această legătură, construită cu răbdare, respect și pasiune, este cel mai frumos dar pe care îl primești ca dascăl. Iar cea mai mare răsplată este zâmbetul și entuziasmul lor la fiecare început de zi.

– Sunteți implicată în numeroase proiecte și cursuri despre STREAM, digitalizare și inovare educațională. Cum credeți, ce rol au acestea în formarea elevilor de astăzi?

– Proiectele STREAM sunt, după părerea mea, inima educației moderne. Ele dezvoltă gândirea critică, colaborarea, curiozitatea și spiritul de cercetare. Copiii nu mai învață doar pentru a reproduce informații, ci pentru a înțelege și aplica ceea ce descoperă.

Prin aceste activități, elevii devin creatori de soluții, nu simpli receptori. Învăță să experimenteze, să pună întrebări, să greșască și să caute alternative. Integrarea artelor și a lecturii adaugă profunzime procesului, transformând

învățarea într-o experiență plăcută și memorabilă. Cred că acesta este viitorul educației – o școală care învață copiii să gândească, nu doar să reproducă.

– Copiii au darul de a pune întrebări sincere și pline de imaginație – care sunt cele care v-au rămas în memorie?

– Curiozitatea celor mici reușește mereu să mă surprindă și să-mi aducă zâmbetul pe buze. Țin minte un moment în care un băiețel m-a privit serios și m-a întrebat: „Cum de fluturii poartă atâtea culori fără să fi învățat să deseneze?” – o întrebare care mi-a amintit câtă poezie poate exista în felul lor de a privi lumea. Altă dată, o fetiță m-a întrebat cu toată sinceritatea: „Dacă putem învăța despre stele, de ce nu putem ajun-

ge pe una?” – întrebare care a dat naștere unui întreg proiect STREAM despre sistemul solar. Aceste momente îmi amintesc cât de important este să le păstrăm copiilor bucuria de a se mira, pentru că din uimire se naște învățarea adevărată.

– Cum reușiți să echilibrați viața profesională și cea personală?

– Echilibrul nu este întotdeauna ușor de găsit, dar este posibil atunci când faci totul cu dragoste. Familia mea este sprijinul meu neclintit, iar fiul meu, Darius, îmi reamintește zilnic de esența a tot ceea ce fac: copilăria și bucuria pură. Am parte de un soț înțelegător, care mă susține în fiecare decizie și mă încurajează să cresc atât ca profesionist, cât și ca mamă. Încerc să mă deconectez de la activitățile profesionale prin plimbări, lectură, timp să mă retrag în natură și momente simple, dar pline de sens.

Cred că secretul este să nu lași granițe rigide între muncă și viață, ci să le faci să se armonizeze. Bucuria pe care o primesc de la elevi o duc acasă, iar liniștea și căldura de acasă le aduc în clasă. Această armonie între familie și profesie mă face să simt că viața mea este întreagă și plină de sens.

– Care este mottoul după care vă ghidați în activitatea de zi cu zi?

– Principiul care îmi ghidează munca zilnică este: „Învățând cu bucurie, creștem împreună.” Cred că fiecare copil merită să descopere

re lumea cu entuziasm și curiozitate. Rolul meu este să îi însoțesc cu răbdare și căldură în fiecare pas al învățării. Bucuria și micile lor reușite sunt motorul care mă inspiră să fiu cea mai bună versiune a mea ca învățătoare. Încerc să transform fiecare lecție într-o experiență plină de sens și emoție. Fiecare zâmbet sau întrebare a elevilor mă motivează să continui cu pasiune. Înțeleg că succesul lor nu înseamnă doar cunoștințe, ci și încredere în propriile forțe. Astfel, clasa mea devine un loc în care fiecare copil se simte valoros și încurajat să exploreze lumea.

– Burnoutul este o realitate tot mai prezentă în rândul cadrelor didactice. Unde găsiți refugiu și cum reușiți să vă recăpătați echilibrul?

– Atunci când simt că oboseala mă copleșește, aleg să mă întorc la lucrurile care îmi aduc liniște și sens. O plimbare printre copaci, sunetul pașilor pe frunze sau o carte bună citită în tihnă reușesc să-mi redea echilibrul interior. Timpul cu copilul meu, momentele noastre împreună și vacanțele petrecute în trei ne oferă clipe de bucurie pură, care mă ajută să acumulez energie și să mă reconectez cu bucuria vieții. Sprijinul părinților mei, care mă încurajează și mă ajută să mă reculeg, este neprețuit și mă face să simt că pot continua cu entuziasm și pasiune.

Echilibrul îl regăsesc și prin organizare și stabilirea priorităților – încerc să disting între ceea ce este urgent și ceea ce poate aștepta, pentru a nu mă simți copleșită.

Pentru mine, echilibrul nu înseamnă doar pauze fizice, ci și momente de liniște mentală: clipe în care reușesc să mă detașez de rutina zilnică și să reflectez asupra sensului muncii mele, redescoperind pasiunea și entuziasmul care m-au determinat să devin învățătoare. Și știu că toate aceste momente, alături de familia mea și de elevii mei, transformă fiecare zi într-o oportunitate de a răspândi bucurie, curiozitate și dragoste pentru cunoaștere – iar asta este cel mai frumos cadou pe care mi-l pot oferi mereu înșami și pe care îl pot dăruir mai departe.

– Ce v-ar plăcea să se schimbe în sistemul educațional, pentru a-l face mai prietenos și mai eficient?

– Îmi doresc o școală în care curiozitatea să strălucească la fel de mult ca notele, iar fiecare proiect să transforme învățarea într-o adevărată aventură. O școală în care profesorii sunt susținuți și echilibrați emoțional, pentru că doar atunci elevii pot învăța cu inima deschisă. Când profesorii se simt auziți, înțeleși și apreciați, școala se transformă într-un loc cald și prietenos, unde fiecare zi devine o invitație la descoperire, la bucurie și la creștere împreună.

A intervievat
Silvia ȚURCAN

Toamna la cules premii și autografe

„Simțul comun nu poate lua proporții geniale decât sub forma umorului”
Lucian Blaga

Stiati că toamnă se numără nu doar bobocii, ci și gâsăcii și chiar cei mai barosani, adică numai buni de pus la frigare. Am început pe un ton mai glumeț, adică umoristic, deoarece mă refer în cazul dat la umoriști, o categorie de scriitori un-eori prea adorați de societate, alteori prea neglijați, oricum deloc uitați. Deoarece au grijă singuri să se facă auziți și respectați când e cazul. Nu e chiar ca în fabula cu greierul și furnica, dar nu știu cum se face că vara și primăvara ei cântă, de fapt creează și acumulează material umoristic, iar în toamnă, tocmai când tulburelul începe să se așeze în butoaie, adică să piște de limbă, pe ei îi pișcă inspirația și iau cu asalt concursurile de umor, mai ales umoriștii din republica noastră.

De exemplu, anul acesta putem zice că a plouat cu premii din abundență, deci a fost una foarte bogată pentru ei. M-am convins de aceasta asistând la două recente ședințe ale clubului umoriștilor condus de **Gheorghe Bălici**. Cum se zice, m-am informat din prima sursă, adică chiar de la cei care au cules cele mai multe premii. Primul pe listă ar fi **Ion Diviza**, președintele Uniunii Epigramiștilor, al doilea - **Gheorghe Bălici**, pe locul trei uneori mai apare și **Ion Cuzuioac**, precum și alți umoriști. De fapt, e foarte greu să spun cine e pe primul loc și cine e pe al doilea sau al treilea, deoarece între ei are loc o întrecere sănătoasă și acerbă în același timp, din care are de câștigat umorul și buna dispoziție, cititorul în ultimă instanță: „Cu forțele nedivizate/ Am atacat pe vânt și ploaie,/ Ni-s poantele tot mai uzate/ Dar încă nu ni se înmoaie” (Ion

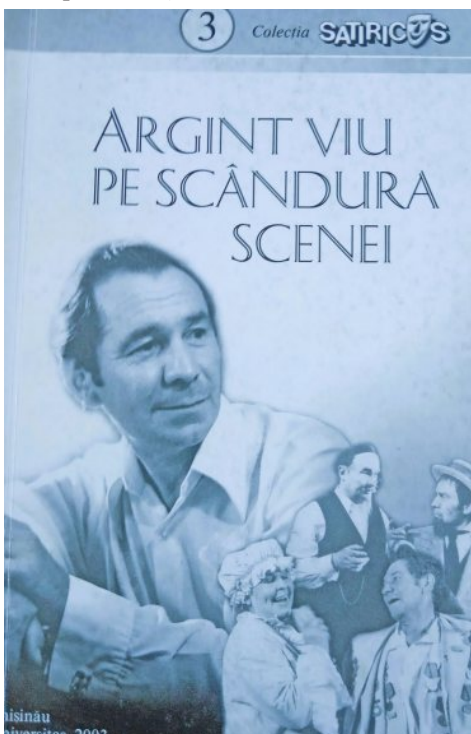
Diviza „Bilanțul epigramiștilor”). Umoriștii noștri deși iau premii cu duimul, mai sunt și modești, în felul lor, evident: „N-am nici aur, nici argint./ Nu aștept vreun testament,/ Dar mă tem, de ce să mint,/ De-un impozit pe talent!” (Ion Diviza „Modestie”). Ei mai sunt acei care fac mari descoperiri în societatea noastră mai ales cu referință la cititul cărților: „Eu nu-i citesc pe scriitori./ Dar deschizând o carte, 'n fine,/ Am constatat, cu dulci fiori,/ Că unii scriu mai prost ca mine” (Ion Diviza „Dulce zăbăvă, cetitul cărților”). E cert, cu umorul stăm bine, mai rău cu economia și bunăstarea materială a populației: „În țara mea de tot umilă,/ Unde corupția-nfloarește,/ Trăiește omul și din milă,/ Dar milă mi-e de cum trăiește” (Gheorghe Bălici „Nivel de trai”).

Să revenim însă la confratele spadassin epigramist Ion Diviza, care în cartea sa de epigrame cu un titlu sugestiv „Săgetat de o idee” are o epigramă intitulată „Autograf” (confrăților mei): „Vedeți în oameni niște monștri/ Și n-am voit să fiu de acord./ Dar m-am văzut cu ochii voștri/ Și am avut atac de cord”. Ce-i drept, același autor peste doi ani de la lansarea lucrării, la o prezentare de carte, mi-a scris pe același volum următorul autograf, mult mai inofensiv și chiar plăcut, de ce să neg: „Colegului A. V., cu dragoste și alese aprecieri din partea autorului. 22.12.2002”.

Și ca să închei totuși pe o notă umoristică-satirică cu o altă specie literară mai puțin abordată, cu excepția „Cimitirului vesel” de la Săpânța, România, dar veche și ea de când lumea, fiind de fapt un fel de soră a epigramei – epitaful. Ion Diviza are în acest volum doar o singură epigramă intitulată „Autograf” și tocmai 16 epigrame intitulate „Epigraf”. Am selectat doar două dintre ele: „Adam, iubitul vostru frate,/ Mănat de sete și idei,/ Pornise spre eternitate/ Și-a poposit... sub gardul ei”. Și cea de a doua, care are un mesaj foarte actual, „Epitaf unui alegător”: „Amăgit de-un fariseu,/ Am votat schimbarea eu,/ C-așa-i viața – schimbătoare:/ Unul moare, altul... are”.

Dacă e să ne referim la premiile ce culege unii umoriști de la noi, unii iată cum explica acest fenomen regretatul **Efim Tarlapan**, încă la 1 decembrie

1999, cu privire la Ion Diviza. Amintim că aprecierea este făcută de umoristul Nr.1 sau Nr.2, de după cel de al Doilea Război Mondial în acest spațiu, făcând echipă cu alt mare dispăru, **Petru Cărare**. Tarlapan în prefața cărții „Săgetat de o idee” menționează: „Diviza a debutat editorial în cullegerea „Dintre sute de catarge” (1980), unde a stat și epigrama sa. A stat cât a stat, vorba ceea, și parcă dându-și seama de propria-i valoare, a făcut saltul spre culmile epigramei românești contemporane, învrednicindu-se de multe mențiuni și premii la concursurile și festivalurile naționale”. Și dacă le adăugăm și pe cele din România, mai ales dacă vom ține cont de toate toamnele care s-au scurs în cei 45 de ani de la debutul lui în literatură, apoi cred că Ion Diviza, dar și Gheorghe Bălici, ar putea intra în cartea recordurilor Ghinnes BOOK după numărul de premii obținute.

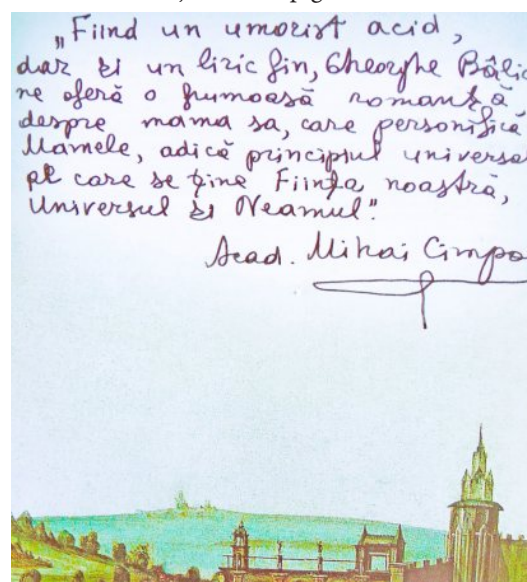
Ion Diviza s-a manifestat nu numai ca epigramist, dar și ca publicist și secretar literar la Teatrul de Satiră și Umor „Satiricus”. A îngrijit și monografia „Argint viu pe scândura scenei”, dedicată regretatului actor de prin părțile Nisporenilor, Mihai Curagău, pe care mi-a scris următorul autograf: „Domnului A. V., prietenul tuturor artiștilor, cu drag din partea lor. 18.11.03”. Un alt autograf de la el este cel acordat pe cartea de epigrame „Umor la puterea a treia”: „Colegului și confratelui A. V., cu una dintre cele trei puteri, îi urez sănătate și microfon ușor! Cu drag, 8.12.12”. Mulțumesc pentru această urare, pe atunci lucram la radio, dar microfonul după patru decenii de activitate acolo a devenit atât „de ușor” că s-a evaporat complet, la doleanța actualilor șefi de acolo.

Apropo, de felul oamenilor de a fi și de a percepe viața, până la urmă se ajunge la o axiomă: „Învățătura, vis

urât,/ Când prostului îi stă în gât,/ E clar că niciun escupal/ Nu poate să i-o urce-n cap” (Gheorghe Bălici „Axiomă”). Oricum, pe lângă faptul că tot românul e poet și umorist, o caracteristică a lui Gh. Bălici este că se încumetă să-i ia în răspăr și pe unii dintre confrății de condei: „Să te ferească Domnul până la moarte/ De cel ce n-a citit măcar o carte,/ Dar și mai mult, în cercurile culte,/ De cel ce n-a citit și-a scris mai multe” („Doleanță”). Iată și alt exemplu elocvent în care îi vizează concret chiar pe cei din tagma umoriștilor: „Amicii mei, fidel comicărici,/ În timpul când eram mai amărât,/ M-au ținut la stâlpul infamiei.../ Și am și eu un sprijin, cât de cât” („Sprijin de nădejde”). A avut curajul să pună la stâlpul infamiei la rândul lui unele jurii, ce-i drept de la noi, nu din România. Poate și de aceea are mai puține premii de la confrății din R. Moldova: „Că juriul, din mulți autori,/ Nu prea citește – bine se știa,/ Că de-ar citi, de foarte multe ori/ Nu ar avea pe cine premia” („Juriului Uniunii Scriitorilor, învinuit că n-a citit cărțile trimise la concursul anual”). Aceasta poate și din cauza că, precum afirmă același autor, „Fiecare trage cenușa la turta lui”: „Prietenii, când viața-mi era grea,/ Au tras cenușă și la turta mea/ Cu zâmbetul cald, cu inimile pure,/ Cu gândul c-ar putea ca să mi-o fure” („O mie și una de epigramă”).

Umoriștii, în special epigramiștii, preferă să facă și dedicații, evident că tot în gen umoristic. O parte din aceste dedicații Gheorghe Bălici le-a inclus în cartea sa jubiliară „O mie și una de epigramă”. Iată două din

ele: „Maestrului Ion Cuzuioac”: „Socrate-n viața lui n-a scris deloc:/ Știa că se va naște Cuzuioac!”; „Dlui academician **Mihai Cimpoi**, prefațatorul meu”: „Nu sunt invidios din fire,/ Dar și aicea iau aminte:/ Am vrut o lume să mă admire/ Și tot Cimpoi e înainte!”. Un șarm aparte al acestui epigramist este că poate fi și autoironic: „Mie, pe la 50 de ani”: „Eu și acum mă simt în stare,/ La vârsta care mi-a venit,/ Să vreau mai multe admiratoare,/ Iar gloria – pe la sfârșit!”. Interesant este și faptul că volumul citat anterior are un motto scris chiar de el: „Vor unii nemurirea, dacă mor,/ Iar eu de ea, cât pot, mă tot fereșc,/ Că decăt mort ajuns nemuritor,/ Mai bine, muritor, să mai trăiesc!”. De fapt, cât de paradoxal ar părea, această epigramă poate fi considerată și un autograf, scris sie, iertată să-mi fie această tautologie voită.

Dar să nu credeți că umoriștii, epigramiștii, sunt oameni mereu veseli, chiar unora li s-ar părea un pic neserioși. Țin să-i contrazic pe aceștia din urmă, dar și pe primii. De exemplu, Bălici și-a început cariera scriitoricească cu versuri lirice. Iar mai încoace, când s-a afirmat ca epigramist de forță, a scris și editat o mică carte care conține o superbă romanță despre mama, despre care Cimpoi scrie olograf, adică de mână, un minunat autograf-prezentare pe pagina a patra de carte, deși consider că putea fi plasat și pe prima sau a doua pa-

gină: „Fiind un umorist acid, dar și un liric fin, Gheorghe Bălici ne oferă o frumoasă romanță, despre mama sa, care personifică Mamele, adică principiul universal pe care se ține Ființa noastră, Universul și Neamul”.

Sper că până acum v-am descrețit nițel frunțile, creând o bună dispoziție, după lectura acestor rânduri vă îndemn și mai departe să citiți epigrame, ori autografe gen epigrame, scrise de umoriștii noștri, cum ar fi aceasta de I. Diviza: „Să nu-i urmezi prostete/ Pe cei nerăbdători:/ De șapte ori citește/ Și-o dată... răzi cu spor!”. Și apoi, mai este o vorbă din popor: Râde bine cine râde la urmă. Și ca să nu fim de râsul lumii, mai bine să râdem de alții, și de ce nu, chiar și de metehnele noastre. Iar pentru cei care vor să devină longevivi, mai venim cu un argument: s-a constatat că râsul prelungește viața. Așa că citiți cărți umoristice și râdeți cu poftă și cu spor.

Andrei ROMÂN

Sistemul Waldorf și „Viitorul prezentului prin prisma educației spirituale”

IP LT Waldorf din Chișinău a celebrat, la 23 octombrie a.c., 33 de ani de la fondare, cifră pe cât de simbolică, pe atât de sugestivă, făcându-se referință la vârsta Învierii Hristice. La ceremonia festivă dedicată înființării filialei moldovenești a instituției germane de alternativă, au participat mai mulți oficiali și oaspeți de onoare, printre care: pretorul sectorului Râșcani al capitalei. Mihai Furculiță; viceprimarul mun. Chișinău, Angela Cutasevici; vicedirectorul DGETS, Valentin Crudu; președintele Consiliului municipal al sindicatelor de ramură, Margareta Sârbu; directorul Școlii-grădinițe 152 „Pas cu pas” din Chișinău, Valentina Lungu; ex-șeful Direcției Educație Tineret și Sport al sectorului Râșcani al capitalei, Andrei Grosu; actualul șef al DETS sect. Râșcani, Valentina Rău.

De asemenea, la eveniment au fost prezenți dragi oaspeți și parteneri de peste hotare: Nana Goebel, președintele fondator al Fundației Internaționale „Freunde der Erziehungskunst Rudolf Steiner” (Germania); Henrike Hankel, mentorul instituției din Republica Moldova timp de 14 ani, fost docent la Seminarul Waldorf București; colegi de la Școala Waldorf Letzebuerg (Luxemburg), Alfred Mücke și Marc Gnuschke (parteneri ai Liceului de la Chișinău timp de 21 de

ani); colegi de la Liceul Waldorf Iași, Verginia Petrovici, mentor și cofondatoare a instituției ieșene, și Claudiu Doru; colege de la Liceul Waldorf București, cu care am realizat numeroase proiecte educaționale: Nicoleta Asandei Mihai, Mihaela Șerban, Zeno-via Ungureanu, Loredana Roșu, Nicoleta Alexa, Maria Petrescu; colege de la Waldorf Cluj-Napoca, Alexandrina Pop și Elena Istrate, împreună cu mentorul lor Nicholas Dodwell din Karlsruhe (Germania).

Festivitatea și partea artistică a evenimentului au fost moderate cu iscusință de Tatiana Rozmeriță, profesoară de limba română la IPLT Waldorf Chișinău. Mai întâi, cu un mesaj de salut pentru cei prezenți a venit Olga Munteanu, directoarea Liceului Waldorf din R. Moldova. Pe parcursul întrunirii s-au demonstrat câteva fragmente de film produse de un grup de elevi de la instituția gazdă. Partea festivă a culminat cu un concert superb realizat de discipolii și profesorii instituției, coordonat cu măiestrie de profesoara de muzică Valeria Botoșanu. După care a urmat conferința „Viitorul prezentului prin prisma educației spirituale”, susținută de Nana Goebel.

P.S. Mai jos vom reproduce niște fragmente sugestive, ce țin de esența didactică și administrativă a pedagogiei Waldorf de la Chișinău, spicuite din discursul aniversar al lui Liviu Dascal, cofondator al instituției:

Toamna se numără bobocii sau nimic nu este întâmplător

„Timpul trece rapid... Parcă mai ieri sărbătoream centenarul pedagogiei Waldorf, și iată că sunt deja 106 ani! Parcă mai ieri celebrăm victoria cursului proeuropean în Republica Moldova, și iată drumul este deschis! Parcă mai ieri a început războiul în Ucraina, și iată că sunt deja peste 1200 de zile de rezistență a ucrainenilor! Să păstrăm un minut de reculegere pentru jertfele aduse de vecinii noștri din Est pentru ca noi să trăim în pace!

...Parcă mai ieri am inaugurat inițiativa Waldorf Chișinău, și iată că s-au împlinit 33 de ani de la acel moment. De la înălțimea vârstei cristice am datorita de a spune adevărul, iar adevărul, după cum se știe, ne va face liberi. Trebuie să arunc o privire atât în trecut, cât și în viitor. Privirea în trecut cuprinde premisele, deschiderea și lecțiile învățate, iar perspectiva viitorului nuanțează sarcinile pentru „catharsis” și reînviere.

Premisele se referă la: a) activitatea lui Vladimir Leskov în anii 20 ai sec. XX, care a fondat un cerc antroposofic „Novalis” la Chișinău, și care, cu siguranță, povestea membrilor și despre pedagogia Waldorf; b) activitatea lui Grigore Kolpakci, născut la Hotin, care în anii 30 ai sec. XX, a activat ca profesor la Școala „Rudolf Steiner” din Paris, fiind astfel primul profesor Waldorf cu rădăcini basarabene; c) vizita în Suedia a lui Anatol Mocrac, șeful direcției municipale Învățământ, unde a cunoscut școlile Waldorf, ceea ce a pregătit terenul

pentru noi, fondatorii instituției de la Chișinău; d) Prăbușirea URSS și independența Republicii Moldova (1991); e) trei conferințe ale lui Ernst Shubert ținute la invitația AO „Tocono” (peședinte Aurelian Silvestru) și prezentările, în premieră, de euritmie (o artă a mișcării, fondată de R. Steiner, fiind muzică și vorbire vizibilă, culoare și sculptură vie, în dinamică) ale Gh. Cares (februarie 1992); e) conferința ținută de Henrike Heinkel despre educația din grădinița Waldorf pentru managerii IET din Chișinău (aprilie 1992).

Deschiderea inițiativei Waldorf în capitala țării noastre se datorează unui grup format din cadre didactice și părinți: Veronica și Valeriu Șcurov, Angela Gaidău (Crețu), Igor Gârdea, Tamara Lența, Valentina Răileanu, Alexandra Dascal și subsemnatul, care au bifat cererea și au pregătit toate actele necesare. De mare ajutor în acest sens ne-au fost Vasile Tarhon și Anatol Mocrac.

Ordinul 352 din 18 august 1992 a fost semnat de Nicolae Mățaș, ministrul Învățământului și Cercetării, precum și de viceministrul O. Bujor; șeful de Direcție, N. Cojocaru; directorul Institutului de Științe ale Educației, Nicolae Bucun; inspectoarea T. Neculcea. Ulterior, pe Ordinele corespunzătoare și-au pus iscălitura: primarul mun. Chișinău, Nicolae Costin; șeful Direcției municipale A. Mocrac; șeful Direcției Învățământ al sectorului Râșcani, A. Grosu.

Lecții învățate...

Pentru istoria universală durată de 33 de ani pare nesemnificativă. Totuși putem încerca să evidențiem care sunt lecțiile învățate în această perioadă. Prima: Principalul în viață este să-ți pui scopuri/idealuri înalte, nobile, să depui toate eforturile pentru a le realiza și atunci forțele spirituale te ajută, aducându-ți în preajmă persoanele potrivite și oferind condițiile și mijloacele necesare. A doua lecție: dr. Rudolf Steiner, fondatorul pedagogiei Waldorf, spunea că punerea în practică a unei idei necesită adeseori compromisuri. Noi am făcut multe cedări în favoarea „standardelor educaționale de stat” și nu întotdeauna am ținut cont de a doua parte a cuvintelor lui Steiner, și anume că compromisurile trebuie să fie rezonabile și să nu discrediteze ideea principală. A treia lecție: O școală Waldorf nu e posibilă fără baza ei teoretico-metodologică, adică fără știința spirituală.

Spre regret, unii colegi consideră că sistemul Waldorf poate fi realizat doar în baza conferințelor pedagogice ale lui R. Steiner, fără a ține cont de opera lui pur spiritual-științifică (antroposofică – înțelepciunea despre om). A patra lecție: O școală Waldorf nu poate dăinui fără o comunitate spirituală puternică (părinți, cadre didactice, copii), care aleg conștient să meargă pe o cale alternativă comună. Iarși, cu regret, unii dintre părinți și pedagogi nu aleg conștient acest drum, ci din interese mercantile („e la modă,

au ales vecinii sau rudele, e aproape de casă” etc.). A cincea lecție: Temelia unei inițiative Waldorf este grădinița. Educatoarele pun bazele educației Waldorf, de aceea ele nu trebuie să fie angajate la întâmplare, ci au nevoie de studii serioase în prealabil. A șasea lecție: O inițiativă Waldorf solicită de la cadrele didactice multă dăruire de sine. Omul este o creație divină și toți cei care se angajează în educația ființelor umane, se pun în slujba divinității, nu a statului. Iar o asemenea slujire necesită autojertfire pentru cauza nobilă a evoluției omenirii.

...și piedici depășite

Inițiativa Waldorf din Chișinău este aproape cu un an mai tânără decât statul independent Republica Moldova. Primii studenți de la noi, care s-au înscris la Seminarul Waldorf din București (V. Corceac, A. Dascal, V. Șcurov) au plecat din URSS și când au revenit s-au pomenit într-o altă țară – R. Moldova. Am avut noroc că tânărul stat abia se forma, nu avea nici Constituție, nici legi. Aceasta ne-a favorizat, căci nu eram puși în ramele strâmte ale unei gândiri înguste ce slujește sistemul, fapt care s-a întâmplat mai târziu. Deci am profitat de o anumită libertate la început. Dar am întâlnit și mari obstacole: mentalitate sovietică la părinți, la funcționari și chiar la pedagogi; activitatea timp de 20 de ani în cadrul unor regimuri nedemocratice autohtone (4 ani sub agrarieni, 8 ani sub comunistii, 4 ani cu socialiștii, 4 ani de oligarhie mafiotă); lipsa îndelungată a unui cadru juridic adecvat pentru alternativele educaționale; au avut loc chiar câteva tentative de a închide inițiativa sau de a o reduce la grădiniță ori la ciclul primar; învățământul în două schimburi, o anumită perioadă, din cauza lipsei de spațiu.

Realizări și perspective

În pofida acestor și altor piedici, inițiativa Waldorf Chișinău s-a dezvoltat cu ajutorul părinților și partenerilor din România, Germania, Luxemburg, Ucraina. Printre

realizări aș menționa: contribuția adusă de alternativa educațională la dezvoltarea democrației și libertății în învățământul public; apropierea de valorile europene; posibilitatea realizării dreptului constituțional al părinților la libera alegere a formei de educație pentru copiii lor; schimbarea pozitivă a mentalității și atitudinii funcționarilor față de alternative educaționale; crearea unui cadru juridic în domeniu; avansarea pe 5 trepte formale; elaborarea și aprobarea anuală a planurilor individuale de învățământ; dubla acreditare la nivel internațional (2018, 2023); acreditarea la nivel național (2024); extinderea spațiilor de studii (1995, 2021, 2025); influențe pozitive asupra învățământului public, cum ar fi ideea incluziunii copiilor cu CES; experiența Asociației/Fundației părintești; învățământul fără note (în clasele primare); preluarea unor metode ale pedagogiei Waldorf de către cadrele didactice din învățământul public; 23 de promoții ale ciclului superior (526 de absolvenți) și 25 ale ciclului gimnazial (819 absolvenți).

Privind în viitor, aș spune că este nevoie de „catharsis”, de „reînviere” pedagogiei Waldorf în Moldova, prin: reforme, adică schimbarea formei în Complex Educațional Waldorf; deschiderea a celei de-a doua filiale Waldorf în Moldova, într-un alt sector al Chișinăului; finalizarea și utilizarea adecvată a terenului agricol școlar; amenajarea atelierelor școlare de sculptură și prelucrare a metalelor; transformarea sălii de sport în sală polivalentă; angajarea unui euritmist cu studii speciale; trimiterea la studii speciale în domeniul medicinei antroposofice și agriculturii bio-dinamice. Iar pentru a menține aprins focul spiritual, e nevoie să se lărgască numărul membrilor cercului de avansare spiritual-științifică, o condiție absolut necesară propășirii pedagogiei Waldorf în general.”

Liviu DASCAL,
cofondator al IP LT Waldorf,
Chișinău

UPSC în dialog cu experți de la Universitatea Columbia, SUA

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (UPSC) a marcat, la finalul lunii octombrie a.c., un moment important pentru dezvoltarea sa instituțională și profesională, prin participarea unor cadre didactice la două evenimente internaționale de prestigiu. Aceste inițiative fac parte din strategia Universității de a consolida calitatea programelor de studii, prin prisma standardelor internaționale, cu participarea unor experți de peste hotarele țării.

Cele două evenimente au abordat tematica cu referire la acreditarea internațională a instituțiilor și programelor de studii, cu o analiză detaliată a celor patru agenții de acreditare a programelor de studii din Statele Unite ale Americii. O delegație de cadre didactice de la UPSC a beneficiat de o sesiune de formare intensivă susținută de experți internaționali de la Universitatea Columbia din Statele Unite ale Americii.

Valoroase experiențe tematiche internaționale au împărtășit experții dr. Janell Gibson, prorector și director academic al Universității Columbia Southern, cu experiență vastă de elaborare a strategiilor de calitate instituțională, și dr. Sonya

Kapp, prorector pentru Eficacitate Instituțională, Planificare și Conformitate, reprezentant oficial SACSCOC la Universitatea Columbia Southern, expertă în domeniul standardelor de acreditare internațională. Delegația UPSC a fost constituită din următoarele cadre didactice: dr. Valentina

Ciobanu, conf. univ., șefa SACDC (Secția Asigurarea Calității și Dezvoltării Curriculare); dr. Elena Losii, prof. univ.; Stela Railean, asistent universitar.

Următorul eveniment dedicat schimbului de experiență internațională a fost un workshop, la care au fost prezenți și reprezentanți ai Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (ANACEC), printre care președintele ANACEC, dr. Daniela Eleniuc, prof. univ., și Mihai Onoi, vicepreședinte ANACEC, alături de șefi de secții, departamente și coordonatori de programe de la numeroase instituții de învățământ superior din Republica Moldova.

Workshopul s-a încheiat cu un panel activ de întrebări și răspunsuri, axat pe cerințele de asigurare a calității în privința elaborării raportului de autoevaluare pentru examinare internațională. Această sesiune a oferit perspective esențiale asupra celor mai bune practici la nivel global în domeniul asigurării calității în sfera educației de nivel superior.

În cadrul sesiunilor, reprezentanții UPSC și-au aprofundat cunoștințele referitoare la: meca-

nisme și proceduri ale sistemelor de acreditare internaționale; rolul agențiilor de acreditare în menținerea standardelor de calitate; instrumente de monitorizare și evaluare continuă a performanței instituționale. Aceste două evenimente reprezintă un pas ferm al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău spre alinierea la standardele internaționale de excelență și spre consolidarea poziției sale în peisajul educațional internațional.

BENEFICIILE SPORTULUI ÎN CLASELE PRIMARE

„Munca, perseverența și dorința de a fi mai bun în fiecare zi sunt cele mai importante lucruri pe care te învață sportul”
Simona Halep

Formarea deprinderilor sportive încă din clasele primare reprezintă o bază solidă pentru dezvoltarea fizică, emoțională și socială a copiilor. Sportul nu înseamnă doar mișcare, ci și disciplină, încredere și spirit de echipă.

Copiii (în special cei din clasele primare) care practică activități fizice în mod regulat – la ore de educație fizică și la cercuri de sport – își dezvoltă abilități precum coordonarea, atenția și perseverența.

În plus, sportul oferă bucuria reușitei și a prieteniei. În acest sens, Nadia Comăneci, un veritabil simbol al perfecțiunii în gimnastică, sublinia că „Totul începe cu bucuria de a te juca și de a învăța să îți cunoști corpul. Fără bucurie, nu există performanță”.

De asemenea, activitățile sportive contribuie la formarea caracterului și la dezvoltarea voinței.

Prin exercițiu și competiție, copiii învață să accepte atât succesul, cât și eșecul, să își fixeze obiective și să depășească obstacole. În acest fel, sportul devine o lecție de viață, în care fiecare pas înainte este o victorie asupra propriei comodități.

Totodată, practicarea sportului încă din copilărie încurajează un mod de viață sănătos și responsabil. Copiii activi fizic sunt mai echilibrați, mai încrezători și mai dispuși să colaboreze. Ei învață valoarea respectului – față de regulile jocului, față de colegi, dar și față de propriile limite.

Astfel, orele de educație fizică din ciclul primar au un rol esențial în formarea unor obiceiuri sănătoase și a unor deprinderi sportive dobândite încă din fragedă copilărie, care pot deveni temelie unei vieți active, sănătoase, disciplinate și echilibrate.

Alexandru COCETOV,
IPÎ Liceul „Orizont”, Bălți

Campania „Împreună fără bullying”

În perioada 3-7 noiembrie, în Liceul Teoretic „Orizont”, filiala Bălți, elevii au pășit într-o lume a empatiei și a înțelegerii, descoperind cât de important este să fie sprijin unii pentru alții. Prin activități interactive și discuții sincere, elevii claselor a V-IX au avut mai multe activități prin intermediul cărora au învățat cum să recunoască bullyingul și cum să reacționeze cu curaj și bunătate.

ce, au scris mesaje motivaționale și au realizat scurte scene despre prietenie și respect. Prin jocuri de rol și exerciții de reflecție, ei au experimentat situații reale, conștientizând cât de ușor poate fi prevenit bullyingul atunci când alegem empatia și comunicarea.

Profesorii diriginți și consilierul școlar au avut un rol esențial în ghidarea acestor activități, transfor-

mând fiecare întâlnire într-un moment de învățare emoțională. Discuțiile au scos în evidență importanța respectului reciproc și a sprijinului dintre colegi, dar și nevoia de a cere ajutor atunci când cineva este rănit sau marginalizat.

Campania s-a încheiat cu angajamentul comun al elevilor de a promova bunătațea și respectul în fiecare zi. „Împreună fără bullying” nu a fost doar o săptămână de activități, ci începutul unei culturi școlare bazate pe grijă, empatie și responsabilitate. Elevii au înțeles că fiecare dintre ei are puterea de a schimba atmosfera din jur – printr-un gest simplu, un zâmbet sau un cuvânt de susținere.

Valeria ROZOVEL,
psiholog,
IPÎ Liceul „Orizont”, Bălți

Unificatorul lui Eminescu

„Eminescu ne adună,
Să fim iarăși împreună.
El ne-adună bun cu bun,
Fii ai neamului străbun”

Ion Nistor Telesman

Mihai Eminescu este o putere unificatoare a întregului neam, spunea Petru Creția. Pe parcursul mai multor ani, de la începutul Mișcării de Eliberare Naționale de sub ocupație rusească din Republica Moldova, subsemnatul, Ion Nistor Telesman din satul Iurcenii, raionul Nisporeni, am adunat mai multe răspunsuri de la diverse personalități române de pe ambele maluri de Prut la întrebarea „Ce înseamnă Mihai Eminescu pentru mine?”. Aceste răspunsuri sunt scrise în locuri libere de pe paginile a trei volume ale operei eminesciene „Poezii”, ediție critică de D. Murărașu. Pentru a le valorifica, le-am adus recent la Centrul Academic Internațional „Mihai Eminescu”, unde se simte cu adevărat „Anul Eminescu”.

Suntem pentru a treia oară în „Anul Eminescu”!

Câteva autografe au fost obținute în cadrul unor mitinguri, altele la diverse întruniri culturale, fiind vorba de ședințele „Eminesciana” din satul Scoreni, raionul Strășeni, ale Căminului „Alexie Mateevici” din Chișinău, ale Căminului „Mihai Eminescu” din Nisporeni ș. a. Valoarea colecției constă în faptul că aceste gânduri au fost scrise în perioada luptei noastre, începută prin anii 1987-1988 și continuată până la căderea regimului Voronin, în anul 2009 și mai încoace. Norocul nostru a fost

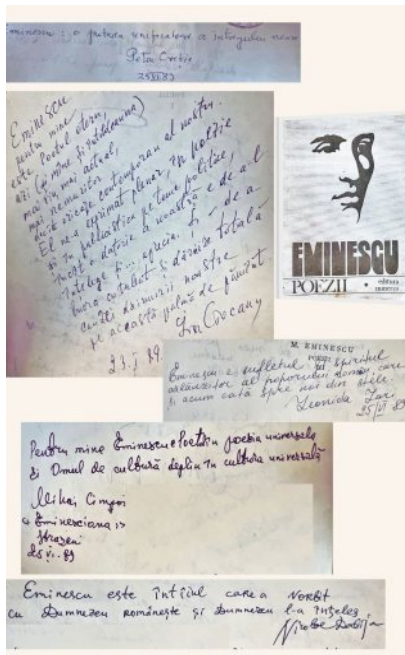

că l-am avut pe Mihai Eminescu alături de noi.

Anul 1989 a fost crucial în avântul Mișcării de Eliberare Națională, fiind declarat de către UNESCO pentru prima dată „Anul Eminescu”. Intelectualii noștri au început să studieze și să promoveze opera eminesciană, în primul rând poezia, dar și publicistica sa, la fel de valoroasă, dar necunoscută. La fiecare întrunire liderii noștri veneau cu noi și noi mesaje eminesciene, care încurajau mulțimea. Poezia și publicistica eminesciană era dăătoare de puteri, ca apa cea vie.

În data de 23 ianuarie 1989, la o întrunire dedicată lui Mihai Eminescu, am obținut primul răspuns la întrebarea „Ce înseamnă Mihai Eminescu pentru mine”. Acest răspuns mi l-a dat regretatul Ion Ciocanu, distins promotor și apărător al limbii române și al valorilor noastre naționale. Domnia sa mi-a scris: „Eminescu pentru mine este poetul etern,

azi (și mâine, și întotdeauna) mai viu, mai actual, mai nemuritor decât orice contemporan al nostru. El ne-a exprimat plin în poezie și în publicistică pe teme politice, încât o datorie a noastră e de a înțelege și... aprecia. Și de-a lucra cu talent și dăruire totală cauzei dăinuirii noastre pe această palmă de pământ”. Amintim că Ion Ciocanu (18.01.1940 – 02.07.2021) ne-a lăsat o bogată moștenire cultura-

lă în calitate de scriitor, critic și istoric literar, filolog și pedagog. A fost aplaudat pe la mitinguri pentru atitudinea sa intransigentă față de politica ocupanților ruși de deznaționalizare a românilor basarabeni și de marginalizare și

distrugere a Limbii Române în Republica Moldova.

Prima personalitate de pe malul drept al Prutului, care și-a scris părerea sa despre Eminescu, a fost eminescologul Petru Creția, la 25 iunie 1989, la „Eminesciana” din Scoreni. El a scris: „Eminescu – o putere unificatoare a întregului neam”. Amintim cititorilor că Petru Creția s-a născut la 21 ianuarie 1927, la Cluj, și a decedat la 14 aprilie 1997, la București. A fost profesor de limba greacă și a tradus opera lui Platon, a fost filosof și eseist.

Tot atunci și acolo, la Scoreni, academicianul Mihai Cimpoi a scris: „Pentru mine Eminescu e Poetul în poezia universală și Omul de cultură deplină în cultura universală”. Criticul și istoricul literar Mihai Cimpoi este autorul a circa 90 de volume, printre care și „Dicționar Enciclopedic Mihai Eminescu” și circa 2700 de articole științifice. Împreună cu alți patrioți, el se află în primele rânduri ale luptătorilor pentru libertate și identitate națională.

„Eminescu e sufletul și spiritul călăuzitor al poporului român”

Leonida Lari, mare poetă și femeie mai curajoasă decât mulți bărbați, distinsă luptătoare pentru libertate și drepturile românilor de sub ocupație rusească, a scris în „Poiana Eminescu” din Scoreni, la „Eminesciana” din 25 iunie 1989: „Eminescu e sufletul și spiritul călăuzitor al poporului român, care și acum cată spre noi din stele”. Leonida Lari a fost

una dintre cele mai talentate poete basarabene, debutând în anul 1974 cu placheta „Piața Diolei” și semnând mai multe volume, printre care „Marele vânt” în 1980, „Dulcele foc” în 1989, „Epifanii și teofanii”, „Infinitul de aur” ș. a. În perioada 1990-97 a condus „Liga Creștin Democrată a Femeilor din Moldova”, iar din 1992 a fost deputat în Parlamentul României, în câteva mandate.

Poetul academician Nicolae Dabija, care a mers pe urmele lui Eminescu atât în poezie cât și în publicistică, redactând cel mai faimos ziar – „Literatura și Artă”, care era avangarda Luptei de Eliberare Națională, a scris: „Eminescu este întâiul care a vorbit cu Dumnezeu românește și Dumnezeu L-a înțeles”. Amintim că Nicolae Dabija este poetul cu cele mai multe și valoroase premii dintre toți poezii din spațiul românesc, urmând exemplul lui Vasile Alecsandri. Ne-a lăsat o moștenire bogată ca poet, publicist și prozator, dar și în calitate de cercetător științific, fiind membru de onoare al Academiei Române și membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei. Moartea subită din 12 martie 2021 ne-a răpit cea mai complexă personalitate de cultură din Basarabia, după cum spunea Grigore Vieru. Iar Mihai Cimpoi a afirmat lângă sicriul lui Nicolae Dabija, că acesta a fost un intelectual de o construcție piramidală.

Ion Nistor TELESMAN,
profesor,
Ștefan SOFRONOVICI,
scriitor

Acorduri autumnale

Toamna, ca și primăvara, este unul din anotimpurile cele mai des cântate, pictate, fotografiate de artiști. În cazul dat mă voi referi la doi poeți cu autografe ce vin din toamnă, dedicate Bibliotecii „Transilvania” din Chișinău, prin prisma recente ședințe din cadrul Clubului cititorilor „Lectură generoasă” care a avut în vizor toamna în viziunea poeziei române. E o temă complexă și interesantă care merită o abordare aparte. În cele ce urmează însă, voi veni cu două acorduri, să le zicem referințe, la doi poeți în creația cărora persistă tema anunțată. De fapt, e cazul să constat că deseori atitudinea și etichetarea față de acest anotimp se face după un calapod sau clișeu, asociat cu toamna vieții umane sau cu perioada când se culeg roadele pământului, adică se trece de la o extremă la alta, de la bucurie la tristețe și nostalgie, atunci când copacii rămân fără frunze.

Poetul Vasile Mija a zis: „Frunzele se vor descătușate/ E destinul copacilor tăi” (1998). Interesantă și originală mi s-a părut metafora „Ex-anotimp” folosită de el, care astfel și-a intitulat prima sa plachetă de versuri. Aici bine a punctat prefațatoarea cărții, poeta Ecaterina Negară: „Este o artă să trăiești viața unui anotimp, să-i poți contura menirea și certitudinile”. Deși pentru V. Mija „Toamna intră

în suflet/ Precum o coasă într-un lan de spice” și este „anotimpul pribeag”, toamna rămâne a fi asociată cu versurile „adio pică frunza”, culoarea violetă și plumbul în creația lui George Bacovia, și va prezenta și de azi înainte un subiect de inspirație incitant și inepuizabil pentru tot mai mulți scriitori, pictori și poeți.

Aici mi-a venit o comparație pentru autografe, care par a fi și ele ca niște frunze – mesaje originale, autentice. Iată autograful pe care l-a acordat Vasile Mija Bibliotecii: „Pentru acest lăcaș de Lumină, care poartă un nume de Biblioteca „Transilvania”, ofer aceste gânduri într-o recenzie. Cu drag, autorul. 11.05.98”.

Acum să trecem la al doilea protagonist al rubricii, poeta Ecaterina Iurcu-Urătu, care este și omagiată acestor zile, fiind născută în toamnă la 3.XI.1951. Ea este una dintre participantele recente ședințe a Clubului „Lectură generoasă” ce a luat în dezbatere anotimpul toamnei în creația poezilor români, ședință prezidată de Alexandra Tănase, fostă profesoară de limba și literatura română.

Ecaterina Iurcu-Urătu este autoarea volumului de versuri „Cuibul fără rândunici”, (2017), în care persistă versuri dedicate toamnei. Iată un extras din prefața

scrisă de criticul literar Tudor Palladi: „Simplă și profundă în căutările sale principale și atitudinal-opționale de sine și de poezie, noua ediție a Dnei Ecaterina Iurcu-Urătu „Cuibul fără rândunici” relevă, prin emanațiile ei reflexiv-lirice și gnostice, o atracție interioară tot mai vădită față de sursa spirituală a Cuvântului, însoțită de mirajul tropic al ideii de om și de sentiment, de timp și de anotimp”. Din versurile poetei, deducem clar despre ce anotimp e vorba, pornind chiar de la primul poem din carte, intitulat sugestiv „Dorul – frunză pe-a ta rană”. Iar în poemul „Streășină fără pui de rândunici” se transfigurează anotimpul în cauză: „Și stau singură la masă/ Ca o toamnă-străbunică,/ Precum streășina la casă/ Fără pui de rândunici”. Iar în poemul de la finalul cărții găsim o strofă cu referință la tema autografului: „Când voi pleca pe alt tărâm,/ Cu dor de țară și de frate,/ O să vă las sub un salcâm/ Un autograf pe această carte”.

Iată încă un autograf scris la un an de la apariția cărții: „Pentru cititorii Bibliotecii „Transilvania” cu multă dragoste de oameni. Fie-Vă sufletul plin de poezie și cânt, datină și obicei, iubire de neam și Țară. Lectură plăcută! Cu sincere urări de La mulți ani fericiți, Ecaterina Iurcu-Urătu. 28. 08. 2018”.

„...care trece nepăsător prin
palatul de vrajă al naturii nu se
poate considera un om cult”
Mihail Garza

Așadar, autografele Ecaterinei Iurcu-Urătu, scrise din suflet și de la inimă la inimă, pot fi comparate cu niște poeme în proză ori poeme - meditație. În cazul ei, nu vedem o atitudine superficială sau calapod de acordare a unui autograf, ci una creativă, principială, precum afirmă că vrea să fie în poemul „Poezii – eterni fântânari”: „Mă vreau un poet fântânar./ Nu sap, ci curăț fântâni -/ Fântânile tainei cu har/ Până la mari limpezimi”.

Iar dacă ne referim la întoarcere și la anotimp ca atare, important e ca, după cum afirmă criticul Tudor Palladi, „Timpul inimii pe care l-a metaforizat în căutările ei interioare metamorfozate o va îndruma credem și de acum înainte să-și scrie piesele inspirate, atinse de „lumina dumnezeie” a poeziei și/sau de dorul trăirii de sine dinspre conștiință și credință, dinspre om și cânt. Chemarea cu care a înzeștriat-o Creatorul nostru o obligă”.

Noi la rândul nostru, mă refer aici la cititorii și colectivul Bibliotecii „Transilvania”, îi dorim sănătate și succes poetei Ecaterina Iurcu-Urătu. Ca să ajungă la cât mai multe limpezimi și poeme inspirate din izvoarele inimii generoase și iubitoare de oameni și natură.

Andrei VIZIRU

La Biblioteca „Ion Creangă” din capitală a fost lansată Enciclopedia „Pop-Up Spațiul”

La Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” din Chișinău a fost lansată Enciclopedia interactivă pentru cei mici „Pop-Up Spațiul”, sub egida instituției în cauză și a Ministerului Culturii al Republicii Moldova. Cartea favorizează călătorii interactive în spațiu pentru copii, cuprinzând teme despre constelații, Lună, rachete, misiuni spațiale, costume ale astronautilor și multe alte detalii ce țin de spațiul cosmic.

cartea are o referință la nanosatelitul TUMnanoSAT, un proiect al echipei de la UTM, laureate a Premiului Național. „Cred că această enciclopedie poate stârni interesul și dorința de a studia. S-a creat un proiect care să implice studenți și profesori la rezolvarea unei sarcini complexe: elaborarea unui nanosatelit, în care, de pildă, un cub de 10x10 cm poate gestiona activități cu referire la panouri solare, programare, proiectare de cablaje imprimate, mecanică și cercetare spațială. Proiectul a implicat numeroși studenți care și-au făcut teza de licență pe marginea acestor subiecte”, a specificat Nicolae Levineț, cercetător științific, membrul echipei Centrului Național de Tehnologii Spațiale.

Traducătoarea lucrării, Rodica Plugaru, a spus că „Ideea de a traduce această carte mi-a venit după ce am citit-o în limba franceză și am descoperit informații științifice prezentate într-un mod interactiv și accesibil copiilor. Mi-am zis că dacă aș fi avut cartea aceasta în copilarie, aș fi învățat despre Univers mult mai ușor și mai depre-

me. Enciclopedia le permite celor mici să afle despre tot felul de curiozități în privința cosmosului, toate explicate pe înțelesul lor.

popularizarea științei în rândul copiilor, iar acum aduce aceeași experiență educativă și pentru copiii din Republica Moldova”. La pagina dedicată sateliților,

La rândul său, directoarea bibliotecii, Eugenia Bejan, a menționat că „Această carte reprezintă o adevărată noutate. Avem deja volume despre spațiu și cosmos, dar o carte interactivă este cu atât mai binevenită. Astfel, biblioteca noastră se va îmbogăți cu un titlu cu adevărat valoros pentru micii vizitatori”.

ANUNȚ

Instituția Publică Centrul de Excelență în Transporturi anunță concurs pentru ocuparea următoarelor funcții de conducere/executive:

- **șef/șefă secție în domeniul educației** (formare continuă)
- **șef/șefă secție în domeniul educației (IPT1)**
- **șef/șefă secție practică;**

Dosarele pot fi depuse în orele de program: 8⁰⁰ - 16³⁰, pauza de masă: 12³⁰ - 13⁰⁰ în anticamera instituției la secretariat, biroul 103 și pe adresa E-mail: cetransporturi@gmail.com.

Termenul limită de depunerea actelor pentru concurs: 03/12/2025.

Telefon de contact: 022 523512 / 061242460, 022 505082 / 069870063.

Informații suplimentare pentru condițiile parti-

cipării și actele din dosarul ce urmează a fi prezentate la concurs pot fi găsite în Regulamentul cu privire la organizarea și desfășurarea concursului pentru ocuparea funcției de conducere în instituțiile de învățământ profesional tehnic, pe site-ul Ministerului Educației și Cercetării al RM sau în Monitorul Oficial nr.206-210 din 07.08.2015, modificat OMEC 95 din 31.01.2024< MO 58-60 din 08.02.2024 art.118, în vigoare 08.02.2024 și la telefoanele de contact sus menționate.

Informația cu referire la numărul de elevi și bugetul instituției le găsiți accesând linkurile:

- <https://cetauto.md/ro/transparența-deciziionala/>
- <https://sime.md/ords/f?p=201:139:107717367863::NO>

ADMINISTRAȚIA

Copii din Republica Moldova au participat la o expoziție de desene în capitala Bulgariei

Un grup de copii din țara noastră, ghidați de profesoara Galya Duhneva de la Liceul Teoretic „Vasil Levski” din Chișinău, și-au expus din desene la un vernisaj inaugurat în zona Largo a Complexului Cultural și de Comunicare Antic Serdica din orașul Sofia, Bulgaria. La eveniment au fost etalate lucrări consacrate cu precădere literaturii bulgare, iar expoziția va fi deschisă până în data de 19 noiembrie curent.

În cadrul festivității, directoarea executivă a Agenției de Stat pentru Bulgarii din Străinătate, Rayna Mandzhukova, a remarcat că „Datorită istoriei strămoșilor, avem motive să fim mândri de trecutul nostru, purtând în același timp responsabilitatea de a le continua misiunea împlinirii idealului național. Și astăzi există persoane consacrate care păstrează cu fidelitate în ținuturi străine limba, credința și memoria străbunilor, transformându-le într-o forță vie ce ne unește oriunde ne-am afla în lume”.

La rândul său, Ambasadorul Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Moldova în Bulgaria, Excelența Sa, Emil Jacotă, a salutat participanții la evenimentul de vernisare și a subliniat bucuria de a vedea literatura bulgară reflectată prin ochii copiilor basarabeni de naționalitate bulgară. La înfrunerea solemnă a fost prezentă și soția oficialului, dr. Lyubomira Jacotă, care activează la Chișinău

în calitate de lector de limbă bulgară.

La ceremonia festivă de inaugurare a expoziției, participanții au mai fost salutați de: Nikolay Berievski, viceministrul bulgar de Externe; Yordanka Fandakova, președintele Comisiei parlamentare pentru politică externă din Bulgaria, Galin Gheorghiev, președintele Asociației Culturale și Educaționale „Rodolyubeț”; Niko Stoyanov, poet bulgar de origine basarabeană; alți oficiali, oameni de cultură și membri ai corpului diplomatic.

Este de menționat că expoziția este organizată de Ambasada Republicii Moldova în Bulgaria și de Agenția de Stat pentru Bulgarii din Străinătate, cu sprijinul Primăriei capitalei statului bulgar. Evenimentul artistic se înscrie perfect în efortul țărilor noastre de a constitui relații bilaterale rodnice, bazate pe colaborare și încredere.

Cor. UPp

CONCURS

IP Liceul Teoretic „Pan Halippa” din municipiul Edineț prelungește concursul pentru ocuparea funcției vacante de director adjunct pentru instruire, prin modificarea datei limită de depunere a documentelor: de la 10 noiembrie 2025 la 21 noiembrie inclusiv.

AVIZ

Ministerul Educației și Cercetării anunță concurs pentru ocuparea funcției vacante de:

director al Școlii Sportive Specializate de Tenis din Chișinău.

Informații suplimentare despre funcții vacante și condițiile de participare la concurs pot fi accesate pe site-ul www.mec.gov.md

Telefoane de contact: 022 233 560; 022 233 320.

Univers Pedagogic pro

Chișinău, MD 2059, str. Doina, nr. 104, et. 2

E-mail: universs2@mail.ru, univers.pedagogic@gmail.com

Tipar: ÎSFEP „Tipografia Centrală”. Tiraj: 469 ex. Comanda nr. 2495.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

REDACTOR-ŞEF	► Oxana Paraşciuc
REDACTOR PRINCIPAL	► Iulian Bogatu
REPORTER	► Silvia Țurcan
CORECTOR	► Elvira Țăganaş-Pânte
MACHETATOR	► Iurie Babii

Redacția nu corespundează cu autorii, nu recenzează și nu restituie materialele necomandate. Preluarea articolelor și pozelor este posibilă doar cu acordul prealabil al redacției.

INDICE DE ABONARE LA:

„Poșta Moldovei” – PM21741

„Moldpresa Grup” SRL

Abonare online: <https://services.posta.md/abonarea2022#/publication/264>